

5.3. uzdevums. "Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija, tās izpilde"

Iepazīsties fragmentiem no Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam!

"Ilgtspējīgas attīstības pamatideja aicina apmierināt esošās paaudzes vajadzības, līdzsvarojot sabiedrības labklājības, vides un ekonomiskās attīstības intereses, vienlaikus nodrošinot vides prasību ievērošanu un dabas daudzveidības saglabāšanos, lai nemazinātu nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas".

"Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija tika veidota, vispirms analizējot un apzinoties ar globāliem procesiem saistītās pārmaiņas:

- demogrāfiskās izmaiņas – iedzīvotāju skaita samazināšanās un novecošanās;
- globalizācija ekonomikā un inovatīvās ekonomikas attīstība;
- darba tirgus dinamika un pieprasījums pēc jaunām kompetencēm un iemaņām;
- klimata izmaiņas, bioloģiskās daudzveidības un dabas kā dzīves vides apdraudētība;
- augošs pieprasījums pēc enerģijas resursiem un enerģētiskās drošības;
- demokrātiskās pārstāvniecības institūciju krīze un jaunu sabiedriskās līdzdalības formu veidošanās;
- globālā vidusslāņa problēma un relatīvo nabadzības risku pieaugums;
- urbanizācija, pilsētu izplešanās, reģionu pozicionēšanās."

"Kapitālu pieeja

Kapitāla jēdziens stratēģijā tiek lietots plašā izpratnē un ietver elementus, ko tiešā veidā ir grūti izteikt naudā. Mūsu galvenais kapitāls ir cilvēki – viņu spējas, zināšanas un talanti. Mūsu kapitāls ir Latvijas daba, vide un telpa. Arī kultūras mantojums un radošums, spēja sadarboties un kopā izdarīt to, ko nav iespējams paveikt katram atsevišķi, ir mūsu kapitāls un izaugsmes resurss.

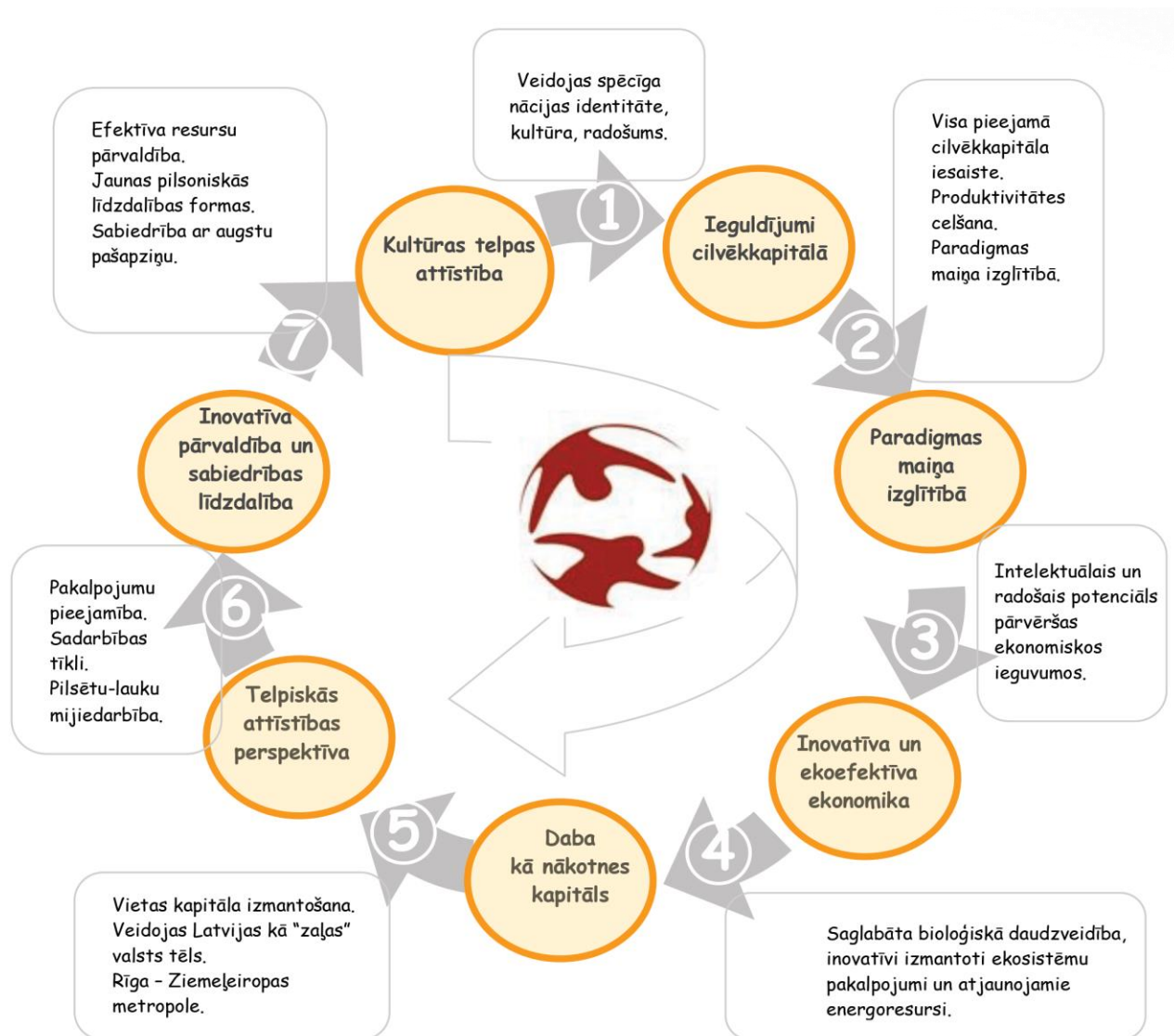
Kopumā Latvijas rīcībā esošie resursi ir daudzveidīgi un labā stāvoklī, tomēr mums nav veicies ar to maksimāli efektīvu un ilgtspējīgu izmantošanu. Ja mēs izglītojam savus bērnus, bet viņiem jādodas prom, lai savu spēju un talantu pielietojumu meklētu citās zemēs, tā ir kapitāla izšķērdēšana. Mūsu daba ir bagāta un tīra, bet nepietiekami novērtēta un neproduktīvi izmantota. Arī Latvijas vieta pasaules kartē ir veiksmīga, tomēr tās vietas kapitāls ir vāji izmantots. Ja nesāksim rūpēties par savu kapitālu pārdomātu izmantošanu, globalizācijas spiediena ietekmē tie nenovēršami samazināsies – spējīgie un talantīgie cilvēki aizbrauks, tīro un bioloģiski daudzveidīgo dabu noplicinās īstermiņa peļņas pasākumi, Rīgas kā potenciālas metropoles lomu pārņems tuvāko kaimiņvalstu lielpilsētas, bet ekonomiskās aktivitātes aizvirzīsies uz citiem reģioniem.

Izmantojot kapitālu pieeju, "Latvija 2030" sniedz vērtējumu par mūsu rīcībā esošo resursu pašreizējo stāvokli un piedāvā redzējumu, kā tos vislabāk likt lietā, atbildot uz globālajiem izaicinājumiem.

Pirmkārt, ir jāapzinās nenovēršamās globālās tendences – mūsu sabiedrība noveco, globālā ekonomika mainās un kļūst visaptveroši inovatīva, publiskās pārvaldības ierastās formas pārdzīvo dziļas izmaiņas, bet enerģijas resursu cenas un pieejamība lielā mērā sāk noteikt sabiedrības dzīvi jau mājsaimniecību līmenī. *Otrkārt*, jāsaprot, kā šīs tendences ietekmē Latviju – ar kādiem izaicinājumiem un draudiem jārēķinās un kādas iespējas mums pavēras.

Treškārt, pamatojoties uz mūsu resursu bāzes vērtību, jāmeklē risinājumi, kas samazina draudus, maksimāli izmanto iespējas un pārvērš par jaunām iespējām to, ko nereti esam uzskatījuši par draudiem.

Tādējādi Latvijas ilgtspējīgas attīstības kodols ir cilvēka, ekonomiskā, sociālā un dabas, tostarp vietas un telpas, kapitālu produktivitātes kāpināšana, atbildot uz globālo tendenču izaicinājumiem."

5. attēls. Latvijas ilgtspējīgas attīstības prioritāšu izvēles principi un savstarpējā mijiedarbība

Avots: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, 9. lpp.

(sk. https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_7.pdf).

a) Pamatojoties uz tekstu un 5. attēlu, salīdzini un vērtē Latvijas prioritāšu atbilstību ilgtspējīgas attīstības nostādņēm un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem!

b) Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā ir izvirzītas septiņas prioritātes. Stratēģijas pielikumā katrai prioritātei ir vairāki rādītāji, kas ir jāsasniedz līdz 2030. gadam. Izvēlies 2–3 rādītājus no katras prioritātes un datubāzēs atrodi informāciju par to izpildi 2020. gadā (vai iespējami tuvāk 2020. gadam)!

Skaidro savu (tavas ģimenes, skolas, pašvaldības) ieguldījumu izvirzīto mērķu sasniegšanā! Ieteicams papildus izmantot arī Latvijas nacionālās attīstības plānu 2021.–2027. gadam un 2. ilustrācijas "Globālo pārmaiņu ietekme" informāciju.

2. ilustrācija. Globālo pārmaiņu ietekme (autors G. Šūka)

c) Aizpildi 2. tabulu! Sniedz savu vērtējumu par virzību un iespējamību sasniegt plānoto un iesaki Latvijas valdībai konkrētus politikas pasākumus!

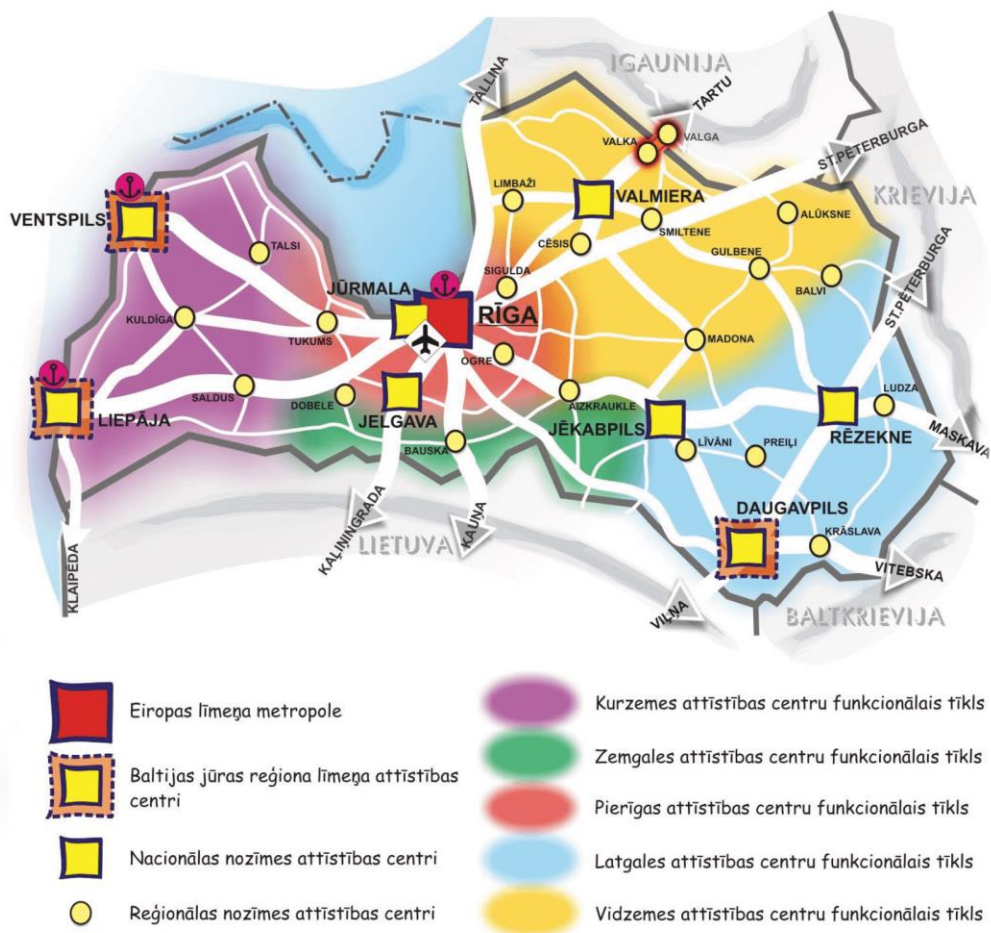
2. tabula. Stratēģijas plānotie prioritārie rādītāji, to izpilde, vērtējums un ieteikumi Latvijas valdībai rīcībai mērķa sasniegšanai

Stratēģijas prioritārie rādītāji	Izpilde		Plāns	Iegūto datu bāze*	Vērtējums	Ieteikumi rīcībai mērķa sasniegšanai
	2009. gadā	2020. gadā	2030. gadā			
Iedzīvotāju skaits (milj.)	2,26	1,91	2.02	CSP		
Džinī indekss	38	35	<30	E		
IKP uz iedzīvotāju (eiro)	14000	15300	27000	E		
TAI (vieta)	48	37	<30	ANO		
GKI (vieta)	68	41	<40	PEF		
1. Kultūrtelpas attīstība	1522		2500	CSP		
Oriģinālliteratūras izdevumi latviešu valodā	46		100	CSP		
2. Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā	51.3		>95	E		
Produktivitāte (IKP pēc PPS uz vienu darbināto, % no ES vidējā)	67.2		>75	PB		
Vidējais mūža ilgums jaundzimušajam vīriešiem sievietēm	77.9		>82	PB		
3. Paradigmu maiņa izglītībā 25–64 g. vecu iedzīvotāju iesaiste mūžizglītībā (%)	6.8		3.0	E		
Augstāko izglītību ieguvušo īpatsvars (30–34 g., %)	27		>15	E		
5. Daba kā nākotnes kapitāls						
Pārstrādāto atkritumu īpatsvars (% no savāktajiem)	34		>80	CSP		
Mežainums (% no teritorijas)	49.9		55	CSP		

6. Telpiskās attīstības perspektīva	67.8/		70/	CSP		
Pilsētas/lauku iedzīvotāju īpatsvars	32.2		30			
Autoceļi ar melno segumu (% no ceļiem)	19.8		>80	LVC		
Kravu apgrozība Latvijas ostās (milj. t.)	63.6		130	CSP		
7. Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība						
Publiskās pārvaldes darbības efektivitāte	70.1		>95	PB		
Balsotāju līdzdalība Saeimas vēlēšanās	60.98		>70	CVK		
Individuālā e-pārvaldes lietošana (15–74 g., %)	16		>80	E		

*CSP – Centrālā Statistikas pārvalde, E – Eurostat, LVC – Latvijas Valsts ceļi, CVK – Centrālā vēlēšanu komisija, PEF – Pasaules ekonomikas forums, PB – Pasaules banka.

B. Iepazīsties ar 6. attēla informāciju par attīstības centriem un funkcionāliem tīkliem!

6. attēls. Attīstības centri un funkcionālie tīkli

Avots: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, 72.lpp.
(https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_7.pdf).

- Analizē Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam sadaļu *Apdzīvojums* (67.–74. lpp.), akcentējot attīstības centru un funkcionālo tīklu nozīmi!
- Izpēti Valsts Reģionālās attīstības aģentūras ikgadējos teritoriju attīstības indeksus (sk. <https://www.vraa.gov.lv/lv/teritorijas-attistibas-indekss>)!
- Izvēlies vienu novadu un uzraksti par to argumentētu eseju "Novada iespējas ceļā uz ilgtspējas attīstības mērķu sasniegšanu"!